

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2004, №12, қ.1, мод. 699; с. 2008, №10, мод. 805, мод. 817; с. 2013, №12, мод. 896; с. 2015, №3, мод. 215)

(Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 424, № 436, аз 28.12.2013 № 1052, аз 18.03.2015 № 1193, аз 2.01.2018 № 1498)

Қонуни мазкур муносибатҳои байни истеъмолкунандагон ва истеҳсолкунандагон, иҷрокунандагон, фурӯшандагонро ҳангоми фурӯши мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ) ба танзим дароварда, ҳуқуқи истеъмолкунандагонро барои харидани моли (қори, хизматрасонии) дорои сифати муносиб ва барои ҳаёту саломатии истеъмолкунандагон бехатар, гирифтани маълумот оид ба мол (қор, хизматрасонӣ) ва истеҳсолкунандагони (иҷрокунандагони, фурӯшандагони) он, ҳимояи давлатӣ ва ҷамъиятии манфиати онҳоро муқаррар ва тарзи татбиқи ин ҳуқуққоро муайян мекунад.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Мафҳумҳои асосие, ки дар Қонуни мазкур истифода мешаванд:

- истеъмолкунанда - шахси воқеӣ ё ҳуқуқие, ки ният дорад мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ)- ро фармоиш диҳад ё харидорӣ намояд, ё худ онҳоро танҳо барои эҳтиёҷоти шахсӣ, оилавӣ, рӯзгор ва ғайра, ки бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ алоқаманд намебошанд, истифода намояд;

- истеҳсолкунанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибкори инфиродие, ки молро чиҳати фурӯш барои истеъмолкунандагон истеҳсол мекунад;

- иҷрокунанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли моликият, инчунин соҳибкори инфиродие, ки қорро барои истеъмолкунандагон тибқи шартномаи бемузд ё муздноқ иҷро мекунад ё хизмати онҳоро ба ҷо меоваранд;

- фурӯшанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибкори инфиродие, ки молро тибқи шартномаи хариду фурӯш ба истеъмолкунанда мефурӯшанд;

- чеки мол - талони ҳазинадорӣ бо суроғаи фурӯшанда ва сабти маблағ, ки ба мол, истеҳсол, нигоҳдорӣ ва хариду фурӯши он мансуб мебошад;

- чеки ҳазинадорӣ - талони дар мошини назоратии ҳазина чопшуда бо зикри маблағи гирифташуда, санаи фурӯш, номи ташкилоте (соҳибкори инфиродие), ки молро барои фурӯш истеҳсол мекунад;

- стандарт - стандарти давлатӣ, меъёру қоидаҳои санитарӣ, бинокорӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрие, ки тибқи қонун талаботи ҳатмиро ба сифати мол (қор, хизматрасонӣ) муқаррар менамояд;

- сифати мол (қор, хизматрасонӣ) - маҷмӯи хусусиятҳои моле (қоре, хизматрасоние), ки ба талаботи муқарраргардида ва ё эҳтимолии истеъмолкунанда (бехатарӣ, қоршоямӣ, хусусиятҳои истифода, боэҳтимодӣ, камхарҷӣ, талаботи иттилоотии завқӣ ва ғайра) - ро қонеъ гардонидани он нисбат дорад;

- мўҳлати қафолат - мўҳлати тақвими (ба ҳисоби моҳ) ё қор (ба ҳисоби соат, давраи хизмат, километри гашт ва ҳоказо), ки дар ин муддат мол (натиҷаи қор, хизматрасонӣ) бояд ба тамоми талаботи сифате ҷавобгў бошад, ки бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузорӣ муайян карда шудааст;

- мўҳлати қоршоямӣ - даврае, ки баъди гузаштани он мол (натиҷаи қор) барои истифода қардан аз рӯи таъиноташ қорношоям доништа мешавад;

- мўҳлати хизмат - даврае, ки дар қараёни он истеҳсолкунанда ўҳдадор мешавад ба истеъмолкунанда имконияти аз рӯи таъинот истифода бурдани мол (натиҷаи қор)-ро мўҳаё намояд ва бехатарии мол (иҷрои қор)-ро барои ҳаёт ва саломатии истеъмолкунанда ва ҳамчунин барои муҳити зист қафолат медиҳад;

- мўҳлати нигоҳдорӣ - даврае, ки дар рафти он мол (натиҷаи қор, ё хизматрасонӣ), дар сурати риоя шудани шартҳои муқарраргардидаи нигоҳдорӣ, хусусиятҳои дар ҳуҷҷати меъёрӣ ва ё дар шартнома зикршуда, ки талаботро нисбати мол (қор, хизматрасонӣ) муқаррар кардааст, нигоҳ медорад;

- нуқсони мол (қор, хизматрасонӣ) ё худ моли дорои сифати номатлуб - номувофиқатии мол (қор, хизматрасонӣ) ба стандарт, ба шартҳои шартнома ё худ ба талаботи оддии сифати мол (қор, хизматрасонӣ);

- нуқсони қиддии мол (қор, хизматрасонӣ) - нуқсоне, ки истифодаи мол (қор, хизматрасонӣ)-ро мутобиқи таъиноташ номумкин ё нораво мегардонад ё онро бартараф қардан мумкин нест ва ё баъди

рафъаш боз зоҳир мешавад, ки барои бартараф кардани он маблағи калон лозим аст ё худ бар асари он истеъмолкунанда ба андозаи зиёдтар аз баҳрае маҳрум мешавад, ки ҳангоми имзои шартнома ба он умед баста буд;

- бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист ҳангоми истифода, ниғаҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он, инчунин бехатарии қараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобастагӣ дорад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад (*Қонуни ҚТ аз 2.01.2018 № 1498*).

Моддаи 3. Ҳуқуқи истеъмолкунанда

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон;
- ба маълумот доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин доир ба истеҳсолкунандагони (иҷрокундагони, фурӯшандагони) он;
- ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба интихоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба сифати муносиби мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба қуброни пурраи зараре (зиёне), ки бинобар нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст;
- ба суд ва дигар мақомоти ваколатдори давлатӣ барои ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои худ муқаррар намояд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*);
- ба таъсис додани иттиҳодияҳои қамъиятии истеъмолкунандагон;
- ба пешниҳод кардани таклифу дархостҳо оид ба беҳтар кардани сифати мол (кор, хизматрасонӣ) ба истеҳсолкунанда (фурӯшанда).

Моддаи 4. Таъмини ҳуқуқи истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда

Ҳуқуқ доштани истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон бо роҳи ба барномаи муассасаҳои таҳсилоти умумии асосӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ дохил намудани масъалаҳо оид ба асосҳои дониши истеъмолӣ (матлуботӣ) ва ҳамчунин бо роҳи ташкили системаи огоҳонии истеъмолкунанда аз ҳуқуқҳои ва амалҳои зарурии ҳимояи ин ҳуқуқҳо таъмин карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Дар фанҳои таълимӣ мавзӯҳо оид ба асосҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф муайян карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 5. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба интихоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда дар вақти барояш муносиб бо назардошти тартиботи қори фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунда) ба интихоби озодонаи моли (қори, хизматрасонии) хушсифат ҳуқуқ дорад.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунда) ўҳдадор аст ба истеъмолкунанда дар интихоби озодонаи мол (кор, хизматрасонӣ) ёрӣ расонад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Ба баъзе гурӯҳҳои истеъмолкунандагон дар хизматгузории тиҷоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои хизматгузории истеъмолкунандагон бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз ва бартарият дода мешавад.

Ба муқаррар намудани бартариятҳо, маҳдудиятҳои бевосита ё худ бавосита ҳангоми интихоби мол (кор, хизматрасонӣ), ғайр аз бартарие ё маҳдудиятҳои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, роҳ дода намешавад.

Моддаи 6. Сифат ва миқдори мол (кор, хизматрасонӣ)

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) ўҳдадор аст ба истеъмолкунанда моле диҳад (кореро ичро намояд, хизмате расонад), ки сифат ва миқдори он ба шартнома мувофиқ бошад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193, аз 2.01.2018 № 1498*).

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳо оид ба сифати мол (кор, хизматрасонӣ), фурӯшанда (ичрокунанда) ўҳдадор аст барои мақсадҳое, ки чунин мол (кор, хизматрасонӣ) одатан истифода мешавад, ба истеъмолкунанда мол диҳад (корро ичро намояд, хизмат расонад) (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193, аз 2.01.2018 № 1498*).

Агар фурӯшанда (ичрокунанда) ҳангоми бастанӣ шартнома доир ба мақсадҳои мушаххаси харидории мол (ичрои кор, хизматрасонӣ) аз ҷониби истеъмолкунанда огоҳ шуда бошад, фурӯшанда (ичрокунанда) ўҳдадор аст ба истеъмолкунанда молеро диҳад (кореро ичро намояд, хизмате расонад), ки он мувофиқи ин мақсадҳо барои истифода коршоям бошад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Ҳангоми фурӯши мол аз рӯи намуна ва ё тавсифи фурӯшанда ўҳдадор аст ба истеъмолкунанда моли ба намуна ва ё тавсифи мувофиқро диҳад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193, аз 2.01.2018 № 1498*).

Агар бо стандарт нисбати сифати мол (кор, хизматрасонӣ) талаботи ҳатмӣ пешбинӣ шуда бошад, фурӯшанда (ичрокунанда) ўҳдадор аст ба истеъмолкунанда молеро супорад (коре, хизматеро ба ҷо оварад), ки он мувофиқи ин талабот бошад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Истеъмолкунанда фақат маблағи миқдори муайяни моли гирифтааш (кори, хизмати ба ҷо овардааш) - ро пардохт менамояд.

Баҳисобгирии моли (кори, хизматрасонии) ҳаққонӣ гирифтаи истеъмолкунанда (қору хизмати ҳаққонӣ барояш иҷрокарда) - ро фурӯшанда бо воситаҳои ченаке, ки мақомоти давлатии стандартизатсия ва метрология санҷида, тамға задаанд, таъмин менамояд. Ин асбобу анҷомҳо ва дигар асбобу анҷомҳои ҳисобгирии инфиродии миқдори моли гирифтаи истеъмолкунанда (қору хизмати расонида) моликияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) буда, аз тарафи онҳо хизматгузори мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 № 424*).

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) ба истеъмолкунанда назар ба миқдори пешбиниамудаи шартнома камтар мол супурда (қору хизматро ба ҷо оварда) бошад, пас фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) ўҳдадор аст, ба шарте, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, зарари аз ин кашидаи истеъмолкунандаро пурра ҷуброн намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Дар шартнома пешбинӣ намудани шартҳое, ки ҳуқуқҳои истеъмолкунандаро нисбат ба ҳуқуқҳои муқарраркардаи қонунгузори маҳдуд месозанд, манъ аст.

Моддаи 7. Ўҳдадориҳои истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ҷиҳати муқаррар намудани мўҳлатҳои хизмат, коршоямӣ ва кафолати мол (кор)

(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда) ўҳдадор аст мўҳлати хизмати моли (кори) истифодааш дарозмуддат, аз ҷумла маснуоти комплекти (ҷузъу қисмҳо, агрегатҳо)-ро, ки бо мурури замон барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда хавфнок шуда, ба амволи ў ё ба муҳити зист зарар расонад метавонад, муқаррар намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Мўҳлати хизмати мол (кор) бо воҳиди вақт ва ҳамчунин бо воҳидҳои дигари ченак (километр, метр ва ғайра) вобаста ба таъинот ва хусусияти мол ҳисоб карда мешавад.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда) ўҳдадор аст ба маҳсулоти озуқа, орошивию атриёт, доруворӣ, молҳои кимиёвӣ, рўзгор ва ба дигар молҳои ҳаммонанд мўҳлати коршоямӣ муқаррар намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Фурӯхтани мол (ичрои кор) баъди гузаштани мўҳлати муқарраршудаи коршоямиаш ва ҳамчунин моле (ичрои коре), ки бояд ба он мўҳлати хизмат ё мўҳлати коршоямӣ муқаррар карда шавад, вале муқаррар нагардидааст, манъ аст.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ўҳдадор мебошад, ки дар давраи мўҳлати кафолатии муайяншуда ё мўҳлати кафолатии иловагии муқаррарнамудааш талаботи истеъмолкунандаро тибқи Қонуни мазкур қонеъ гардонад (*Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498*).

Моддаи 8. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми риояи шартҳои муқарраршуда истифодабарӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии мол (кор, хизматрасонӣ), ки барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист бехатар бошад, инчунин ба амволи ў зиён нарасонад, ҳуқуқ дорад.

Талаботе, ки бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)-ро барои ҳаёту саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист таъмин месозад, инчунин расидани зарарро ба амволи истеъмолкунанда пешгирӣ менамояд, ҳатмӣ буда, тибқи қонун муқаррар карда мешавад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо воситаҳои ахбори умум дар бораи моле (коре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амвол ва муҳити зист хавфу хатар дорад, аз ҳисоби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) иттилоот дошта бошад.

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ўҳдадор аст дар давоми мўҳлати муқаррарнамудаи кафолат ё мўҳлати коршоямии мол (кор) бехатарии мол (кор) - ро таъмин намояд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Зараре, ки дар натиҷаи таъмин накардани бехатарии мол (кор) ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонида шудааст, бояд мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шавад.

Агар барои бехатарии истифодаи мол (кор, хизматрасонӣ) нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он риояи қоидаҳои махсус (минбаъд - қоидаҳо) зарур бошад, истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ўҳдадор аст ин қоидаҳоро дар ҳуҷҷатҳои ҳамроҳикунандаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғаз, зикр намояд, нишонагузорӣ кунад ё ба дигар тарз зикр намояд ва фурӯшанда (иҷрокунанда) вазифадор аст, ки ин қоидаҳоро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Агар ба мол (кор, хизматрасонӣ) тибқи қонунҳо ё бо стандартҳо талаботи ҳатмӣ муқаррар шуда бошад, ки бехатарии онро барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунандагон, муҳити зист ва пешгирии зарарро ба амволи истеъмолкунанда таъмин мекунанд ва ҳамчунин воситаҳои, ки бехатарии ҳаёт ва саломатии истеъмолкунандаро таъмин менамоянд, бояд бо тартиби пешбиниамудаи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатман сертификатсия карда шавад. Номгӯи мол (кор, хизматрасонӣ), ки бояд ҳатман сертификатсия карда шаванд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ), аз ҷумла моли (кори, хизматрасонии) воридотӣ, бидуни маълумоти бо забонҳои давлай ва русӣ ва дар мавриди зарурат бо хулосаҳои санитарии эпидемиологӣ ва мутобиқати он ба талаботи зикргардидаи қисми шашуми ҳамин модда, инчунин бидуни маълумоти алифбои рақамӣ ва хатҳои рамзӣ манъ мебошад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Агар муқаррар карда шавад, ки ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда риоя гардидани қоидаҳои муқаррарнамудаи истифода, нигоҳдорӣ ё интиқоли мол (кор) он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда, муҳити зист зарар мерасонад ё расонда метавонад, истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) ўҳдадор аст, истеҳсоли (фурӯши) онро то бартараф намудани сабабҳои зарар фавран ва дар ҳолатҳои зарурӣ барои аз муомилот ва аз истеъмолкунанда (истеъмолкунандагон) бозпас гирифтани он тадбирҳо андешад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Агар бартараф кардани сабабҳои зарар ғайриимкон бошад, истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ўҳдадор аст, истеҳсоли чунин мол (кор, хизматрасонӣ)-ро қатъ намояд. Ҳангоми аз ҷониби истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) иҷро нашудани ин ўҳдадорӣҳо бо супориши мақомоти босалоҳияти идоракунии давлатӣ, ки сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро назорат мекунанд, истеҳсоли ин мол (кор, хизматрасонӣ) қатъ гардида, аз истеҳсолот, муомилот ва аз истеъмолкунандагон бозпас гирифта мешавад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Зараре, ки ба истеъмолкунанда дар натиҷаи бозпас гирифтани мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст, бояд аз тарафи истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) пурра ҷуброн карда шавад.

Агар муқаррар карда шавад, ки фурӯшанда (иҷрокунанда) молеро мефурӯшад (кореро иҷро менамояд), ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошад, чунин мол (кор) бо тартиби муқаррарнамудаи қонун аз фурӯшанда (иҷрокунанда) бозпас гирифта мешавад.

Тартиби аз муомилот гирифтани молҳои ғайриҳуқуқворие, ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошанд ва мўҳлати коршоямиашон гузаштааст ё бе маълумот барои истеъмолкунандагон ба муомилот бароварда мешаванд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи бамеъёрдарории техникӣ муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 8(1). Ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба гирифтани чеки мол, чеки ҳазинадорӣ ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти мол

(*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*)

Истеъмолкунанда ҳангоми хариди мол ва иҷрои кор ҳуқуқ дорад, ки чеки ҳазинадорӣ, чеки мол ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти молро аз истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда), ба истиснои соҳибкорони инфиродие, ки бо патент фаъолият мекунанд, талаб намуда, гирад.

Ҳангоми фурӯши мол, иҷрои кор ва хизматрасонӣ истехсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) ўҳдадор аст, ки ба истеъмолкунанда чеки мол ва чеки хазинадорино диҳад. Дар сурати пешниҳод накардани чеки мол ва чеки хазинадорӣ, истехсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

Моддаи 9. Маълумот дар бораи мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаб намояд ва истехсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) ўҳдадор аст сари вақт ба истеъмолкунанда дар бораи мол (кор, хизматрасонӣ) маълумоти зарурӣ ва боэътимод пешниҳод намояд, ки имконияти интиҳоби дурусти онро таъмин созад. Номгӯи намудҳои алоҳидаи мол (кор, хизматрасонӣ) ва тарзи расонидани маълумот ба истеъмолкунанда аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Маълумоти дар қисми якуми ҳамин модда зикршуда рӯшану возеҳ ва фаҳмо ба маълумоти истеъмолкунандагон ҳангоми бастанӣ шартномаҳои хариду фурӯш ва шартномаҳои иҷрои кор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои маъмули баъзе соҳаҳои хизматрасонӣ ба истеъмолкунандагон ба забонҳои давлатӣ ва русӣ расонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498*).

Маълумот оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ба таври ҳатмӣ бояд ҳолатҳои зеринро дар бар гирад:

- зикри стандартҳое, ки мол (кор, хизматрасонӣ), нишони мол ё нишони хизмати ба қайд гирифташуда (патент кардашуда) бояд ба талаботи ҳатмии ин стандартҳо мувофиқат намояд;

- маълумот оид ба хусусиятҳои асосии истеъмоли мол (кор, хизматрасонӣ), нисбати озӯқа - маълумот оид ба таркиб (аз ҷумла номгӯи дигар маводи хӯрок ва иловаи хӯрок, ки дар ҷараёни тайёр кардани онҳо истифода шудаанд), вазн ва ҳаҷми мавод, калорияи (қувваи) озӯқа, таркиби моддаҳои барои саломатӣ зарарнок дар муқоиса бо талаботи стандартҳо, инчунин қобили истеъмол набудани истеъмоли он дар мавриди баъзе бемориҳо. Номгӯи моле (коре, хизматрасоние), ки маълумот дар хусуси он дар мавриди баъзе бемориҳо бояд дорои нишондоди ғайри қобили истифода бошад, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад;

- нарх ва шартҳои ба даст овардани мол (кор, хизматрасонӣ);

- мўҳлати кафолат, агар он муқаррар шуда бошад;

- қоида ва шартҳои истифодаи самаранок ва бехатари мол (кор, хизматрасонӣ);

- мўҳлати хизмат ва мўҳлати коршоямии мол (кор, хизматрасонӣ), ки мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст ва ҳамчунин маълумот дар бораи амали зарурии истеъмолкунанда баъди гузаштани мўҳлати мазкур ва оқибати имконпазир дар сурати иҷро накардани чунин амал, ба шарт, ки мол (кор, хизматрасонӣ) баъди гузаштани мўҳлати зикршуда барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда хавфу хатар пеш оварад ё худ барои истифода аз рӯи таъинот қорношоям шавад;

- ишораи тарзи тайёр кардани маводи хӯроквории зудтайёршаванда (нимтайёр) дар борҷомаи онҳо;

- маҳалли ҷойгиршавӣ (суроғаи ҳуқуқӣ), рақами телефон, номи фирмавии (номи) истехсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) ва маҳалли ҷойгиршавии ташкилот (ташкилотҳо), ки барои қабули шикоятҳои истеъмолкунандагон, таъмиркунандагон ва хизматрасонии техникаи мол (кор) аз ҷониби истехсолкунанда (фурӯшанда) ваколатдор карда шудаанд (*Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498*);

- маълумот оид ба сертификати ҳатмии мувофиқати мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ), инчунин дар мавриди зарурат маълумот оид ба ҳулосаҳои санитарии эпидемиологӣ;

- маълумот дар бораи қоидаҳои фурӯши мол (кор, хизматрасонӣ);

- зикри шахси мушаххасе, ки кор (хизматрасонӣ) - ро иҷро мекунад ва агар ин аҳамият дошта бошад, маълумот дар хусуси ё бо назардошти хусусияти кор (хизматрасонӣ);

- зикри истифодаи фонограммаҳо ҳангоми хизматрасонии фароғатӣ аз ҷониби иҷроқунандагони асарҳои мусиқӣ.

Агар моли харидаи истеъмолкунанда истифода шуда бошад ё нуқсон (нуқсонҳои) он бартараф шуда бошад, бояд дар ин ҳусус ба истеъмолкунанда маълумот дода шавад.

Истеъмолкунанда аз маълумоти пешбининамудаи моддаи мазкур дар ҳуҷҷатҳои замишавандаи техникаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғазҳо, нишонагузорӣ ё ба тарзи дигари барои намудҳои алоҳидаи мол (кор, хизматрасонӣ) қабулгардида огоҳонида мешавад.

Маълумот дар бораи сертификати мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) дар шакли нишонагузориҳои мол (кор, хизматрасонӣ) бо тартиби муқаррарнамудаи аломатҳои мувофиқат ба қайди маълумот дар

ҳуҷчати техникӣ оид ба гузаштани сертификат, рақами сертификат, мўҳлати амали он ва доир ба ташкилоте, ки онро додааст, иборат мебошад.

Агар ҳуҷҷатҳои техникии мол (шиносномаи техникӣ, дастурамали истифода ва ғайра) ба забони хориҷӣ тартиб дода шуда бошанд, тарҷумаи онҳо ба забони давлатӣ ё ба забони русӣ ҳатмист.

Маълумоти тамғаи маҳсулоти хўроквории дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бастабандишуда, инчунин маҳсулоти хўроквории воридотӣ бояд ба талаботи регламенти техникии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Тамғагузори маҳсулоти хўрокворӣ" мутобиқ бошад ([Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498](#)).

Моддаи 10. Маълумот дар бораи истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда)

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад доир ба истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) маълумоти зарурӣ ва боэътимод талаб намояд.

Ҳангоми бастанӣ шартномаҳои хариду фурӯш ва шартномаҳои иҷрои кор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои қабулнамудаи соҳаҳои алоҳидаи хизматрасонии истеъмолкунандагон, маълумоти мазкур дар шакли аёнӣ ва дастрас бо забони давлатӣ ва бо хоҳиши истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ба таври илова бо забони русӣ ва дигар забонҳо ба маълумоти истеъмолкунандагон расонида мешавад.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ҳамчунин ўҳдадор аст, ки номи фирмавии (номи) ташкилоти худ, маҳалли ҷойгиршавӣ, (суроғаи ҳуқуқӣ) рақами телефон ва низоми кори онро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#), аз [2.01.2018 № 1498](#)).

Агар намуди (намудҳои) фаъолияте, ки истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) анҷом медиҳад литсензия карда шавад, бояд ба истеъмолкунанда оид ба рақами литсензия, мўҳлати амали он, инчунин доир ба мақоме, ки ин литсензияро додааст, маълумот пешниҳод намояд.

Маълумоти пешбининамудаи қисмҳои сеюм ва чоруми моддаи мазкур аз тарафи истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ҳангоми савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ дар биноҳои муваққатӣ, ярмаркаҳо, дўконҳо, инчунин хизматрасонӣҳое, ки берун аз маҳалли доимии мавҷудияти истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) анҷом дода мешаванд, бояд ба маълумоти истеъмолкунанда расонида шаванд ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#)).

Моддаи 11. Тартиби кори фурӯшанда (ичрокунанда)

Тартиби кори ташкилотҳои давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ бо қарори мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муқаррар карда мешавад ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#)).

Тартиби кори ташкилотҳое, ки дар соҳаҳои савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ фаъолият мекунанд ва дар қисми якуми моддаи мазкур зикр нагардидаанд, инчунин соҳибкорони инфиродӣ аз ҷониби онҳо дар мувофиқа бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муайян карда мешавад ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#)).

Тартиби кори фурӯшанда (ичрокунанда) ба маълумоти истеъмолкунанда расонида мешавад ва бояд ба тартиби муқарраршуда мувофиқат кунад.

Барои вайрон кардани тартиби кори корхонаи давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ шахсони мансабдор ва соҳибкорони инфиродӣ мувофиқи муқаррароти қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#)).

Моддаи 12. Масъулияти истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) барои маълумоти нодуруст доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва оид ба истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда)

Агар ҳангоми бастанӣ шартнома ба истеъмолкунанда оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) имконияти фавран ба даст овардани маълумот муҳаё карда нашуда бошад, вай ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (ичрокунанда) товони зарареро талаб намояд, ки дар натиҷаи саркашии беасос аз бастанӣ шартнома расидааст ва агар шартнома баста шуда бошад, онро дар мўҳлати муносиб бекор кунад ва баргардонидани маблағи барои мол (кор, хизматрасонӣ) пардохташуда ва ҷуброни дигар зарарҳоро талаб намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартнома истеъмолкунанда ўҳдадор аст мол (натиҷаи кор, хизматрасонӣ) - ро, агар аз рӯи хусусияташ он имконпазир бошад, ба фурӯшанда (ичрокунанда) баргардонад ([Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193](#)).

Фурӯшандае (ичрокунандае), ки оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ба харидор маълумоти пурра ва боэътимод пешниҳод накардааст, мутобиқи Қонуни мазкур ва қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии

Тоҷикистон барои нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ), ки баъди ба истеъмолкунанда фуруҳтани он ба сабаби дар дасти вай мавҷуд набудани чунин маълумот пайдо гардидааст, ҷавобгар мебошад.

Бо сабаби пешниҳод накардани маълумоти пурра ва бозтимод оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), ки дар натиҷаи он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зарар расидааст, вай ҳуқуқ дорад ҷуброни чунин зарари пешбининамудаи Қонуни мазкурро, аз ҷумла ҷуброни пурраи зарарҳои ба иншоотҳои табиӣ расидаро, ки моликияти (дар ихтиёри) истеъмолкунанда мебошанд, талаб намояд.

Моддаи 13. Масъулияти фурушанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) барои вайрон кардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Фурушанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) барои риоя накардани ҳуқуқи истеъмолкунанда тибқи Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома ҷавобгар мебошад (*Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498*).

Агар тибқи қонун тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, зарари ба истеъмолкунанда расида дар ҳаҷми пурра, бо замми ноустуворонаи (пушаймонаи) муқаррарнамудаи қонун ё шартнома ҷуброн карда мешавад.

Пардохти ноустуворона (пушаймона) ва ҷуброни зарар фурушанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда)-ро дар асл аз иҷрои ӯҳдадорихои дар назди истеъмолкунанда доштааш озод намекунад.

Агар фурушанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) исбот намояд, ки ӯҳдадорихояшро бинобар қувваи рафънопазир иҷро накардааст ё номатлуб иҷро кардааст ва дар ин бобат ӯ гуноҳе надорад, аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Талаботи истеъмолкунанда оид ба пардохти ноустуворонаи (пушаймонаи) пешбининамудаи қонун ё шартнома аз ҷониби фурушанда (истеҳсолкунанда, иҷроқунанда) ихтиёри қонеъ гардонидани мешавад.

Дар сурати аз ҷониби суд қонеъ гардонидани талаботи тибқи қонун муқарраршудаи истеъмолкунандагон, суд ҳуқуқ дорад аз фурушандае (истеҳсолкунандае, иҷроқунандае), ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро поймол кардааст, барои риоя накардани тартиби ихтиёран қонеъ гардонидани талаботи истеъмолкунанда дар хусуси рӯёнидани ҷарима ба андозаи арзиши даъво қарор барорад.

Моддаи 14. Ҷавобгари амволи барои зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст

Зарари ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонидашуда дар натиҷаи нуқсони сохт, истеҳсоли, дастури ва дигари мол (кор, хизматрасонӣ) пурра ҷуброн карда мешавад.

Ҳар як ҷабрида, сарфи назар аз он ки бо фурушанда (иҷроқунанда) муносибатҳои шартномавӣ дошта буд ё не, барои талаб кардани ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расонидани шудааст, ҳуқуқ дорад.

Агар зарар дар мўҳлати муқарраршудаи хизмат ё коршоямии мол (кор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда расида бошад, он ҷуброн карда мешавад.

Агар мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мол (кор) аз ҷониби истеҳсолкунанда (иҷроқунанда) бояд мўҳлати хизмат ё мўҳлати коршоямӣ муқаррар карда мешуду вале он муқаррар карда нашуда бошад, ё худ истеъмолкунандае, ки мол ба ӯ фуруҳта (кораш ба ҷо оварда) шудааст, аз иҷрои амалҳои зарурии баъди гузаштани мўҳлати хизмат ё мўҳлати коршоямӣ ва аз оқибати эҳтимолии иҷро накардани ин амалҳо огоҳонида нашуда бошад, товони зиён, қатъи назар аз вақту соати расиданаш, бояд пардохта шавад.

Агар мутобиқи ҳамин Қонун истеҳсолкунанда (иҷроқунанда) ба мол (кор) мўҳлати хизмат муқаррар накарда бошад, дар сурати зарар дидан он бояд дар давоми даҳ соли ба истеъмолкунанда супурдани он ва агар рўзи супурдани мол (кор) - ро муқаррар кардан ғайриимкон бошад, аз рўзи тайёр намудани мол (анҷоми иҷрои кор) бояд ҷуброн карда шавад.

Зарари бинобар нуқсони мол расида аз ҷониби фурушандаи мол ҷуброн карда мешавад.

Зарари дар натиҷаи нуқсони кор ё хизматрасонӣ расидаро иҷроқунанда ҷуброн менамояд.

Истеҳсолкунанда (иҷроқунанда) барои зараре, ки дар натиҷаи истифодаи маводу таҷҳизот, асбобҳо ва дигар воситаҳои зарурии истеҳсоли мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ, муҳити зист ё амволи истеъмолкунанда расидааст, сарфи назар аз он ки дараҷаи дониши илмию техникаш барои ошкор намудани хусусиятҳои хоси онҳо имконият меод ё не, ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

Агар истеҳсолкунанда (иҷроқунанда, фурушанда) исбот намояд, ки мол (кор, хизматрасонӣ) дар натиҷаи таъсири қувваи рафънопазир ва ё аз тарафи истеъмолкунанда бинобар вайрон кардани қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли он зарар дидааст, ӯ аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Моддаи 15. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавиё, ки истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) дар натиҷаи риоя накардани ҳуқуқҳои бо қонунгузорӣ пешбиниамудаи истеъмолкунанда ба ӯ расондааст, аз ҷониби гунаҳкор ҷуброн карда мешавад.

Зарари маънавӣ сарфи назар аз пардохти товони зиёни амволӣ ҷуброн карда мешавад. Зарари маънавӣ бо пул ҷуброн карда мешавад.

Ҳаҷми ҷубронпулии зарари маънавиё суд муайян мекунад.

Моддаи 16. Безътибор донистани шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозад

Шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандаро маҳдуд месозанд ва хилофи меъёру қоидаҳои мебошанд, ки бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон муқаррар карда шудаанд, безътибор дониста мешаванд.

Агар дар натиҷаи иҷрои шартҳои шартнома ҳуқуқи истеъмолкунанда маҳдуд карда шавад ва ба ӯ зарар расад, истеҳсолкунанда (ичроқунанда, фурӯшанда) онро дар ҳаҷми пурра ҷуброн мекунад.

Зимни харидории як мол гузоштани шартӣ ҳатман харидани моли дигар манъ аст. Зараре, ки дар натиҷаи вайрон кардани ҳуқуқи интихоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ) ба истеъмолкунанда мерасад, аз ҷониби фурӯшанда (ичроқунанда) дар ҳаҷми пурра ҷуброн карда мешавад.

Фурӯшанда (ичроқунанда) ҳуқуқ надорад, ки бе розигии истеъмолкунанда қору хизматрасонии иловагии музднокро иҷро намояд. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз пардохти ҷунин кор (хизматрасонӣ) даст кашад ва агар он пардохта шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (ичроқунанда) баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

Моддаи 17. Ҳимояи судии ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Ҳуқуқҳои дар қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинигардидаи истеъмолкунандагонро суд ҳимоя мекунад.

Даъвоҳо ба суди маҳалли зисти даъвогар ё маҳалли ҷойгиршавии ҷавобгар ва ё маҳалли зарари расида пешниҳод карда мешаванд.

Мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он), мақомоти давлатии ваколатдор (сохторҳои минтақавии онҳо), ки ба сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) назорат мекунад, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (иттифоқҳо ва ассотсиатсияҳои онҳо) доир ба даъвоҳои, ки ба манфиати истеъмолкунандагон, гурӯҳи истеъмолкунандагон, гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон пешниҳод мекунад, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз пардохти бочи давлатӣ озод карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

БОБИ 2. ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ФУРҶШИ МОЛ

Моддаи 18. Оқибати фурӯши моли дорои сифати номатлуб

Истеъмолкунандае, ки ба ӯ моли дорои сифати номатлуб фурӯхтаанд ва ӯро фурӯшанда пешакӣ аз он огоҳ накардааст, ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- он ба моли дигари ҳамин хел тамға (модел, артикул) ё ба ҳамон хел моли тамғаи (модел, артикули) дигар бо ҳисобу китоби дахлдори нархи хариди мол иваз карда шавад;

- нуқсони молро бемӯзд бартараф намуда ё маблағе, ки барои ислоҳи он аз ҷониби истеъмолкунанда ё шахси сеюм харҷ шудааст, ҷуброн карда шавад;

- шартномаи хариду фурӯш бекор карда шавад;

- нархи хариди мол мутобиқан кам карда шавад.

Ҳамзамон истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҷуброни пурраи зарари дар натиҷаи фурӯштани моли дорои сифати номатлуб ба ӯ расидаро талаб намояд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад иваз кардани молҳои мураккаби техникӣ ва гаронбаҳоро дар сурати ошкор шудани нуқсони ҷиддӣ (ҷиддан риоя нашудани талабот нисбати сифати мол) талаб намояд. Номгӯи молҳои мураккаби техникиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Талаботи дар қисми якуми ҳамин модда зикргардидаро истеъмолкунанда ба фурӯшанда ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшандаро дар асоси шартномаи хариду фурӯш иҷро мекунад, пешниҳод менамояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони мол, ки хусусияти он имкон наметавонад ин нуқсон бартараф карда шавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ чунин молро ба моли дигари сифатнок иваз намояд ё қимати фурӯши онро мутаносибан паст намояд, шартномаро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли дорои сифати номатлубро ба истеҳсолкунанда баргардонад ва маблағи барои он пардохташударо талаб намояд. Ҳангоми ба истеъмолкунанда баргардонидани пули мол фурӯшанда ҳақ надорад аз ӯ маблағеро, ки арзиши мол дар натиҷаи пурра ё қисман истифода кардан ба ин андоза паст шудааст, хуснаш коҳидааст ё худ бинобар ҳолатҳои дигари ба ин монанддошта гирад.

Ҳуҷҷати тасдиқкунандаи харидории молро надоштани истеъмолкунанда барои қонеъ нагардонидани талаботи ӯ асос шуда наметавонад.

Барои тасдиқи харидории мол шаҳодат, нишонаҳои унсурҳои маводи борпечонӣ (зарф), ки аз ҳамин фурӯшанда харида шудани молро тасдиқ менамоянд ва ҳамчунин ҳуҷҷатҳо ва дигар воситаҳои исботкунандае ки аз ҳамин фурӯшанда харидорӣ шудани молро нишон медиҳанд, истифода шуда наметавонанд.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ ӯҳдадоранд моли дорои сифати номатлубро аз истеъмолкунанда қабул карда гирад ва дар мавриди зарурӣ сифати молро бисанҷад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Дар сурати сар задани баҳс доир ба ошкор гардидани нуқсони мол фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)-ро иҷро менамояд, дар асоси шартномаи байни худ ӯҳдадоранд молро аз ҳисоби худ экспертиза кунанд. Истеъмолкунанда бояд аз ҷой ва рӯзу соати гузаронидани экспертизаи мол хаттӣ огоҳонида шавад. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар санҷиши (экспертиза) сифати мол шахсан ё намояндааш иштирок намояд. Истеъмолкунанда ҳақ дорад доир ба хулосаи чунин экспертиза бо эътироз ба суд муроҷиат намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Хароҷоти экспертизаро фурӯшанда (истеҳсолкунанда) медиҳад. Агар дар натиҷаи экспертиза муқаррар гардад, ки мол баъди харидани истеъмолкунанда бинобар риоя накардани қоидаҳои истифода, нигоҳдорӣ ё интиқол нуқсондор шудааст, хароҷоти гузаронидани экспертиза ва ҳамчунин хароҷоти ба сабаби гузаронидани он интиқол додани молро ба фурӯшанда (истеҳсолкунанда) бояд истеъмолкунанда ҷуброн намояд.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ва ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)-ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ барои нуқсони моле, ки барояш мўҳлати кафолат муқаррар нашудааст, ба шарте, ки истеъмолкунанда исбот намояд, ки мол то замони ба истеъмолкунанда супурда шуданаш ва ё худ ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шудааст, ҷавобгар мебошад.

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда)- ро иҷро мекунад, исбот карда натавонад, ки моли дорои мўҳлати кафолат баъди фурӯштан ба истеъмолкунанда бо сабаби қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли онро риоя накардани истеъмолкунанда ва бинобар, амалҳои шахсони сеюм ва ё қувваи рафънопазир нуқсон пайдо кардааст, ҷавобгар мебошад.

Дар ҳолати аз ду сол камтар будани мўҳлати кафолати дар шартнома пешбинигардида ва нуқсони молро баъди гузаштани мўҳлати кафолат ошкор кардани истеъмолкунанда, ба шарте, ки нуқсони мол дар давоми ду соли ба истеъмолкунанда супурда шуданаш ошкор шуда бошад ва харидор исбот кунад, ки нуқсони мол пеш аз супурдани он ба истеъмолкунанда ва ё бо сабабҳои то ин лаҳза ошкор гардидааст, фурӯшанда ҷавобгар мебошад.

Моли калонҳаҷм ва моли вазнаш зиёда аз панҷ килограмм барои таъмир, паст кардани нарх, иваз намудан ва баргардонидан ба истеъмолкунанда бо қувва ва аз ҳисоби фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, интиқол дода мешавад. Агар ин вазифа иҷро нагардад, инчунин ҳангоми набудани фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, худӣ истеҳсолкунанда наметавонад молро ба маҳалли истеъмолкунанда расонад ва аз он ҷо баргардонад. Ҳамзамон фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад ӯҳдадоранд хароҷоти истеъмолкунандаро, барои интиқол ва баргардонидани моли мазкур ҷуброн намоянд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 19. Мўҳлати пешниҳоди талаботи истеъмолкунандагон нисбати нуқсони мол

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол талаботи пешбиниамудаи моддаи 18 Қонуни мазкурро, ба шарте, ки он дар давоми мўҳлати кафолат ё мўҳлати коршоямии мол, ки истеҳсолкунанда муайян кардааст, ошкор гардида бошад, ба фурўшанда ё истеҳсолкунанда пешниҳод намояд.

Нисбати моле, ки мўҳлати кафолат ё мўҳлати коршоямиаш муқаррар нагардидааст ва агар нуқсони мол дар мўҳлати мувофиқ, вале дар давоми ду соли фурўхта шуданаш ошкор гардида бошад ва агар Қонун ё шартнома мўҳлати дарозеро пешбинӣ накарда бошанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи мазкурро пешниҳод кунад.

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, мўҳлати кафолати мол аз рўзи ба истеъмолкунанда фурўхта шуданаш ҳисоб карда мешавад. Агар рўзи фурўختани молро муайян кардан ғайриимкон бошад, он аз рўзи истеҳсоли мол ҳисоб карда мешавад.

Барои моли мавсимӣ (пойафзол, либос ва ғайра) ин мўҳлатро аз лаҳзаи фаро расидани мавсими дахлдор, ки мўҳлати фарорасӣ бо назардошти шароити иқлимии маҳалли будубоши истеъмолкунанда муайян мегардад, ҳисоб мекунанд.

Ҳангоми фурўختани мол аз рӯи намуна, ба воситаи почта, инчунин дар ҳолатҳое, ки рўзи бастанӣ шартномаи хариду фурўш ва рўзи ба истеъмолкунанда фурўختани мол мувофиқ наояд, он аз рўзи ба дасти истеъмолкунанда расидани мол ҳисоб карда мешавад. Агар истеъмолкунанда ҳангоми ҳолати вобаста ба фурўшанда аз имконияти истифодаи мол маҳрум бошад, (чунончӣ, агар молро насб, пайваст ё васл кардан лозим бошад), мўҳлати кафолат аз рўзи чунин ҳолатҳоро бартараф намудани фурўшанда шурӯъ мегардад. Агар рўзи расонидан, насб, пайваст, васл кардани мол ва бартараф сохтани ҳолатҳои ба фурўшанда вобастаро, ки дар асари онҳо истеъмолкунанда наметавонад молро тибқи таъинот истифода намояд, муайян кардан ғайриимкон бошад, ин мўҳлатҳо аз рўзи бастанӣ шартномаи хариду фурўш ҳисоб карда мешавад.

Ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол низ мўҳлати кафолат муқаррар карда мешавад. Ба маснуоти иловагӣ ва қисмҳои таркибӣ мўҳлати кафолат аз рӯи тартиби мўҳлати кафолати барои моли асосӣ муқарраргардида ҳисоб карда мешавад.

Мўҳлати кафолат ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол, агар дар шартнома тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, баробари мўҳлати кафолати маснуоти асосӣ ҳисоб карда мешавад.

Агар дар шартнома барои маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол нисбат ба мўҳлати кафолати маснуоти асосӣ мўҳлати кӯтоҳтари кафолат муқаррар шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҳангоми дар давоми мўҳлати кафолати маснуоти асосӣ ошкор гардидани нуқсони маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол талабот пешниҳод намояд, ба шарте, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Агар барои маснуоти комплекти нисбат ба мўҳлати кафолати моли асосӣ мўҳлати дарозтар муқаррар гардида бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол, ба шарте, ки нуқсони маснуоти комплекти дар давоми мўҳлати кафолати ин маҳсулот ошкор шуда бошад, сарфи назар аз гузаштани мўҳлати кафолати моли асосӣ, талабот пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳое, ки тибқи шартномаи пешбинигардида мўҳлати кафолат на камтар аз ду солро ташкил диҳад ва нуқсони мол бо гузаштани мўҳлати кафолат, вале дар давоми ду сол аз ҷониби истеъмолкунанда ошкор гардида бошад, истеъмолкунанда, агар исбот намояд, ки мол пеш аз фурўхта шуданаш ба истеъмолкунанда ё бо сабабҳои то ин лаҳза фарорасида нуқсондор шудааст, ҳуқуқ дорад ба фурўшанда (истеҳсолкунанда) талаботи дар моддаи 18 Қонуни мазкур пешбинигардидаро пешниҳод намояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони чиддии мол, аз ҷумла нуқсонҳои истеҳсолий, сохтӣ, дастурӣ ва нуқсонҳои дигаре, ки бо фарсуда, кўҳна шудани мол ва дигар равандҳои физикии он алоқаманд нестанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба истеҳсолкунанда талаботи пешбиниамудаи моддаи 18 ҳамин Қонунро пешниҳод кунад, ба шарте, ки исбот намояд, ки он мол то рўзи ба истеъмолкунанда фурўхта шуданаш ва ё ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шуда бошад. Агар нуқсони мол баъди ба истеъмолкунанда фурўхта шудан дар давоми мўҳлати хизмати дар мол муқарраргардида ва ё дар давоми даҳ соли фурўхта шуданаш ошкор гардида бошад мўҳлати хизматаш муқаррар карда нашуда бошад, ин талаботро пешниҳод кардан мумкин аст.

Моддаи 20. Аз ҷониби истеҳсолкунанда (фурўшанда) бартараф намудани нуқсони мол

Нуқсони ошкоргардидаи молро истеҳсолкунанда (фурўшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурўшанда) - ро иҷро мекунанд, агар тибқи созишномаи тарафҳо мўҳлати дигари бартараф сохтани нуқсони мол муайян нашуда бошад, бояд февран бартараф созад. Мўҳлати ниҳоии бартараф намудани нуқсони мол аз рўзи бартараф намудани онро талаб кардани истеъмолкунанда аз чаҳордаҳ рӯз дарозтар буда наметавонад.

Нисбати моли истифодааш дарозмуддатро истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурӯшанда) - ро иҷро мекунад, ӯҳдадор аст ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод гардидани талабот дар давраи таъмир моли ҳаммонандро ба истеъмолкунанда бемузд пешниҳод намуда, дар муддати се рӯз аз ҳисоби худ ба ӯ расонад Номгуи молҳои истифодаашон дарозмуддатро, ки талаботи мазкур ба онҳо дахл надоранд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Дар ҳолати бартараф намудани нуқсони мол мӯҳлати кафолати он ба андозаи давраи истифода нагардиданаш дароз карда мешавад. Ин давра аз рӯзе, ки истеъмолкунанда барои бартараф намудани нуқсони мол муроҷиат намудааст, то рӯзи додани он пас аз анҷоми таъмир ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми бартараф намудани нуқсони мол бо роҳи иваз намудани маснуоти комплекти ё қисми таркибии моли асосие, ки ба он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, барои маснуоти комплекти нав ё қисми таркибии маснуоти асосӣ мӯҳлати кафолат ба ҳадди маснуоти комплекти ивазшуда ё қисми таркибии моли асосӣ муқаррар карда мешавад, агар мутобиқи шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад ва мӯҳлати кафолат аз рӯзи ба истеъмолкунанда баъди таъмир додани ин мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 21. Иваз намудани моли дорои сифати номатлуб

Дар ҳолати нуқсони молро ошкор кардани истеъмолкунанда ва пешниҳод намудани талабот оид ба ивази чунин мол, фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ӯҳдадор аст ин молро фавран ва дар сурати зарурати тафтиши иловагии сифати чунин мол аз тарафи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар давоми 14 рӯзи тақвимӣ пешниҳод кардани талаботи зикргардида иваз намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар рӯзи пешниҳод намудани талаботи мазкур моли ивазшаванда надошта бошад, чунин молро бояд дар давоми як моҳи пешниҳод намудани талаботи мазкур иваз намояд.

Дар сурати моли чунин намуна (тамға, хел, артикул) - ро надоштани фурӯшанда (истеҳсолкунанда), ки ин ба ӯ вобаста нест, ӯ ӯҳдадор аст дар давоми як моҳи аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод шудани талабот ба вай ин гуна моли намунаи (тамғаи, хели, артикули) дигарро бо розигии истеъмолкунанда пешкаш намояд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моли дорои сифати номатлуб бояд ба моли нав, яъне ба моли истифоданагардида иваз карда шавад.

Ҳангоми иваз намудани мол мӯҳлати кафолат аз нав, аз рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯштани мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 22. Мӯҳлати қонеъ гардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди моли дорои сифати номатлуб, ҷуброни хароҷот аз тарафи истеъмолкунанда ё шахси сеюм барои рафъи нуқсони мол, инчунин ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи бекор кардани шартномаи хариду фурӯш (ба истеҳсолкунанда баргардонидани моли дорои сифати номатлуб) ба истеъмолкунанда расидааст, аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда) бояд фавран қонеъ гардонидани шавад. Мӯҳлати ниҳоии қонеъ гардонидани талаботи истеъмолкунанда аз рӯзи пешниҳод намудани талаботи дахлдор аз ҳафт рӯз ва ҳангоми зарурати гузаронидани экспертиза аз чаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ зиёд буда наметавонад.

Моддаи 23. Масъулияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда) барои таъхири иҷрои талаботи истеъмолкунанда

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, барои риоя накардани мӯҳлати пешбиниамудай моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур, инчунин барои иҷро накардани (боздоштани иҷрои) талаботи истеъмолкунанда, ки бояд моли ҳаммонандро дар давраи таъмир (иваз) кардан ба ӯ пешниҳод намоянд, барои ҳар рӯзи таъхир ба андозаи як фоизи нархи мол ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Агар талабот ихтиёран қонеъ гардонидани нашуда бошад, нархи мол бо назардошти нархи дар рӯзи ноустуворонаро пардохтани фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё худ дар рӯзи баровардани қарори суд мавҷудаи моли намуна (тамға, хел, артикул ва ғайра) муайян карда мешавад. Агар дар рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯштани мол нархаш назар ба чунин моли дар рӯзи пардохти ноустуворонаи он дар рӯзи баровардани қарори суд баландтар бошад, пас андозаи ноустуворона бо назардошти нархи рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхта шудани мол муайян карда мешавад.

Агар талаботи истеъмолкунанда дар мӯҳлатҳои пешбиниамудай моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур иҷро нагардад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ дигар талаботи муқаррарнамудай моддаи 18 Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 24. Ҳисоббарбаркунӣ бо истеъмолкунанда ҳангоми харидани моли дорои сифати номатлуб

Ҳангоми ба моли тамғаи ҳаммонанд (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб арзиши он аз нав ҳисоб карда намешавад.

Дар мавриди ба ҳамон хел моли тамғаи дигар (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб, ба шарте, ки нархи моли ивазшаванда аз нархи моли бар ивазаш пешниҳодгардида пасттар бошад, истеъмолкунанда фарқи нарххоро мепардозад. Агар нархи моли ивазшаванда аз нархи моли бар ивазаш пешниҳодшаванда баландтар бошад, фарқи нархҳо ба истеъмолкунанда пардохта мешавад.

Ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод намудани талабот оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди мол он дар лаҳзаи пешниҳод намудани чунин талабот оид ба паст кардани нарх ба ҳисоб гирифта мешавад ё ин ки агар он ба таври ихтиёрӣ қонеъ нагардида бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд оид ба мутаносибан паст намудани нархи харид ба ҳисоб гирифта мешавад.

Дар сурати бекор намудани шартномаи хариду фурӯш истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад баргардонидани пули барои мол додааш ва ҳамчунин ҷуброни фарқи байни нархи моли тибқи шартнома муқарраргардида ва нархи моли дахлдорро дар лаҳзаи ба таври ихтиёрӣ қонеъ гардонидани чунин талабот, ё ки агар талабот ба таври ихтиёрӣ қонеъ гардонида нашуда бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд талаб намояд.

Ба истеъмолкунандагоне, ки мол ба қарз фурӯхта шудааст, дар ҳолати бекор намудани шартномаи хариду фурӯш маблағ ба андозаи қарзи дар рӯзи баргардонидани мол пардохташуда баргардонида мешавад, инчунин маблағи пешниҳоднамудаи қарз ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 25. Ҳуқуқи истеъмолкунанда барои иваз намудани моли дорои сифати матлуб

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвими ба ӯ супурдани моли ғайриозуқавӣ, ба шарте, ки фурӯшанда мӯҳлати аз ин дарозтарро таъкид накарда бошад, моли харидаашро дар ҷои харидааш ё худ дар ҷойҳои дигари таъкиднамудаи фурӯшанда ба чунин моли андоза, сохт, хурд ё калон, дӯхту шакл, ранг ва ё комплекти дигар иваз намуда, дар сурати фарқ кардани нархаш онро бо фурӯшанда аз нав ҳисобу китоб кунад.

Талаби харидор дар бобати иваз кардан ё баргардонидани мол бояд қонеъ гардонида шавад, ба шарте, ки мол мавриди истифода қарор нагирифта, хосиятҳои истеъмолиаш осеб надида, далеле дар даст бошад, ки он маҳз аз ҳамин фурӯшанда харидорӣ шудааст.

Номгӯи молҳоеро, ки тибқи асосҳои зикргардидаи моддаи мазкур иваз карда намешаванд, Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Агар моли ҳаммонанд дар рӯзи ба фурӯшанда мурочиат намудани истеъмолкунанда дар фурӯш набошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли харидаашро ба фурӯшанда баргардонда, маблағи барои моли мазкур пардохташударо талаб кунад.

БОБИ 3. ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ИҶРОИ КОР (ХИЗМАТРАСОНӢ)

(Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498)

Моддаи 26. Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Иҷрокунанда ўҳдадор аст кор (хизматрасонӣ) - ро дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартномаи иҷрои намуди кор (хизматрасонӣ) ба ҷо оварад *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) мумкин аст бо санае (даврае), ки бояд иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба анҷом расанд (ва) ё санае (даврае), ки иҷрокунанда бояд ба иҷрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ намояд, муайян карда мешавад.

Агар кор (хизматрасонӣ) қисм ба қисм (расонидани нашрияҳои матбуоти даврӣ, хизматрасонии техникӣ) дар давоми амали шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба иҷро расад, бояд мӯҳлати (давраи) дахлдори иҷрои чунин кор (хизматрасонӣ) пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 27. Оқибати аз ҷониби иҷрокунанда риоя нашудани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Агар ичрокунанда мўхлати ичрои кор (хизматрасонӣ) - мўхлати оғоз ва анҷоми кор (хизматрасонӣ) ва мўхлати мобайнии ичрои кор (хизматрасонӣ) , ро вайрон карда бошад ё ҳангоми ичрои кор (хизматрасонӣ) маълум гардад, ки он дар мўхлати муайян ичро намешавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- барои ичрокунанда мўхлати нав таъин кунад, ки дар давоми он ичрокунанда бояд ба ичрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ кунад ва ё ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро анҷом диҳад ва пасттар кардани нархи ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро талаб намояд;

- ичрои кор (хизматрасонӣ) - ро ба шахсони сеюм супориш диҳад ё бо қувваи худ анҷом диҳад ва аз ичрокунанда чуброни зарари расидаро талаб намояд;

- пасттар кардани нархи ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро талаб намояд;

- шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад чуброни пурраи зарари дар натиҷаи риоя накардани мўхлати ичрои кор (хизматрасонӣ) ба вай расидаро талаб намояд.

Мўхлати нави ичрои кори (хизматрасонии) таъинкардаи истеъмолкунанда дар шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) зикр карда мешавад.

Ҳангоми гузаштани мўхлати нав истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба ичрокунанда дигар талаботи муқарраргардидаи қисми якуми моддаи мазкурро пешниҳод намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ), инчунин дар сурати паст кардани нархи ичрои кори (хизматрасонии) ба инобат гирифташаванда, музди ба истеъмолкунанда баргардонидашаванда кори (хизматрасонии) ичрогардида мутобиқи қисми сеюми моддаи 24 Қонуни мазкур муайян карда мешавад.

Дар мавриди бекор кардани шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) ичрокунанда ҳуқуқ надорад чуброни хароҷоти худро, ки дар чараёни ичрои кор (хизматрасонӣ) анҷом дода шудаанд, инчунин пардохти ичрои кор (хизматрасонӣ) - ро ба истиснои ҳолате, ки истеъмолкунанда кори (хизматрасонии) ичрогардида ро қабул карда бошад, талаб намояд.

Дар сурати риоя нашудани мўхлати муқарраргардидаи ичрои кор (хизматрасонӣ) ё мўхлати нави дар асоси қисми якуми моддаи мазкур таъиннамудаи истеъмолкунанда ичрокунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи (соати, агар мўхлат бо соат муайян гардида бошад) гузаштани мўхлати ноустуворона (пушаймона) месупорад, ба андозаи як фоизи кор (хизматрасонӣ) ва агар нархи ичрои кор (хизматрасонӣ) дар шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) муайян карда нашуда бошад, нархи умумии супоришро пардохт мекунад. Бо шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) дар байни истеъмолкунанда ва ичрокунанда метавонад андозаи хеле баландтари ноустуворона (пушаймона) муқаррар карда шавад.

Агар ичрокунанда исбот намояд, ки кор (хизматрасонӣ) дар натиҷаи қувваи рафънопазир ё бо гуноҳи истеъмолкунанда ба ичро нарасидааст, талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишудаи истеъмолкунанда қонеъ гардонидани намешавад.

Моддаи 28. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии ичрои кор (хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии ичрои кор (хизматрасонӣ) ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- камбудии кори ичрошуда (хизмати расонида) бе музд бартараф карда шавад;

- нархи ичрои кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;

- моли дигар бемузд тайёр намуда ё кор (хизматрасонӣ) такроран бемузд ичро карда шавад;

- хароҷоти бартараф намудани камбудии кори ичрогардида (хизмати расонида) бо қувваи худ ё шахси сеюм чуброн карда шавад.

Қонеъ гардонидани талаботи истеъмолкунанда оид ба бемузд бартараф намудани камбудӣ, оид ба тайёр намудани моли дигар ё оид ба ичрои такрорӣ кор (хизматрасонӣ) ичрокунандаро барои риоя накардани мўхлати ичрои кор (хизматрасонӣ) аз пардохти ноустуворона озод намекунад.

Агар камбудии ичрои кор (хизматрасонӣ) дар мўхлати муқарраркардаи шартномаи мазкур аз ҷониби ичрокунанда бартараф нашуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад ва чуброни пурраи зарарро талаб намояд. Агар истеъмолкунанда камбудии ҷиддии ичрои кор (хизматрасонӣ) ё худ риоя нашудани шартҳои дигари шартномаро ошкор намояд, ҳамчунин ҳуқуқ дорад шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда низ ҳуқуқ дорад пурра чуброн намудани зарари аз камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба ӯ расидаро талаб намояд. Зарар дар мӯҳлати муқарраргардидаи қонеъ гардонидани талаботи дахлдори истеъмолкунанда чуброн мешавад.

Талабҳое, ки бо камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобаста мебошанд, метавонанд ҳангоми қабули иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё дар чараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) ва ё агар ҳангоми қабул намудани иҷрои кор (хизматрасонӣ) камбудиро ошкор намудан имконнопазир бошад, дар давоми мӯҳлати муқаррарнамудаи қисми шашуми моддаи мазкур пешниҳод карда шаванд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи ба камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобастаро, ки дар муддати мӯҳлати кафолат ошкор шудааст ва агар он ошкор нашуда бошад, дар давоми ду соли қабул намудани иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё панҷ сол дар нисбати камбудии биноҳо ё дигар молу мулкӣ ғайриманқул пешниҳод намояд.

Агар истеъмолкунанда исбот намояд, ки ин камбудӣ пеш аз корро қабул кардани ӯ ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, иҷроқунанда барои камбудии кор (хизматрасонӣ), ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар нагардидааст, ҷавобгар мебошад.

Агар иҷроқунанда исбот карда натавонад, ки камбудии кори (хизматрасонии) дорои мӯҳлати кафолат баъди кор (хизматрасонӣ)-ро қабул намудани истеъмолкунанда, бинобар риоя накардани қоидаҳои истифодаи натиҷаи кор (хизматрасонӣ), амали шахсони сеюм ё қувваи рафънопазир рух додааст, ҷавобгар мешавад.

Дар ҳолатҳое, ки мӯҳлати кафолати тибқи шартнома пешбинигардида камтар аз ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) бошад ва истеъмолкунанда камбудии кор (хизматрасонӣ) - ро бо гузаштани мӯҳлати кафолат, вале дар давраи ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) ошкор намояд ва агар исбот намояд, ки чунин камбудӣ то қабул намудани кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишударо пешниҳод намояд.

Дар мавриди ошкор шудани камбудии чиддии кор (хизматрасонӣ), агар истеъмолкунанда исбот карда тавонад, ки ин камбудӣ то қабул намудани натиҷаи кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда талаботи бемузд бартараф намудани камбудиро пешниҳод намояд. Агар бо гузаштани ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) аз рӯи қабули натиҷаи кор (хизматрасонӣ), вале дар доираи барои натиҷаи кор (хизматрасонӣ) муқаррар намудани мӯҳлати кафолат ё дар давоми даҳ соли аз ҷониби истеъмолкунанда қабул гардидани натиҷаи кор (хизматрасонӣ), агар мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад, чунин камбудӣ ошкор гардида бошад, ин талабот метавонад пешниҳод карда шавад. Агар талаботи мазкур дар мӯҳлати бо Қонуни мазкур муқарраргардида қонеъ гардонидани нашавад ё камбудӣ бартарафшаванда бошад, истеъмолкунанда бо хости худ ҳуқуқ дорад талаб намояд, ки:

- нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;
- хароҷоти бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахсони сеюм чуброн карда шавад;
- шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) бекор ва зарар чуброн карда шавад (*Қонуни ЧТ аз 2.01.2018 № 1498*).

Моддаи 29. Мӯҳлати бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ)

Камбудии кор (хизматрасонӣ) бояд аз тарафи иҷроқунанда дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ бартараф карда шавад, ба шарт, ки дар созишномаи тарафайн мӯҳлати дарозтар муқаррар карда нашуда бошад.

Барои риоя накардани мӯҳлати пешбиниамудаи моддаи мазкур ҷиҳати рафъи камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) иҷроқунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мӯҳлат ба андозаи як фоизи арзиши иҷрои кор ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Дар ҳолати риоя накардани ин мӯҳлат истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда дигар талаботи пешбиниамудаи Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 30. Мӯҳлати қонеъ гардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда ҷиҳати паст кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ), чуброни хароҷоти рафъи камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахси сеюм, инчунин чуброни зарари дар натиҷаи бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) расида, ки дар қисми якуми моддаи 27 ва қисмҳои якум ва чоруми моддаи 28 Қонуни мазкур пешбинӣ гардидаанд, бояд аз рӯзи пешниҳоди талаботи дахлдор дар мӯҳлати даҳ рӯз қонеъ гардонидани шавад.

Талаботи истеъмолкунанда чиҳати бемузд тайёр намудани ашӯи дигар аз маводи ҳаммонанди сифаташ яхела ё иҷрои такрорӣ кор (хизматрасонӣ) бояд дар мӯҳлати барои иҷрои ғаврии кор (хизматрасонӣ) муқарраргардида ва агар ин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар мӯҳлати пешбиниамудай шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ), ки ба таври матлуб иҷро нагардида буд, қонеъ гардонида шавад.

Барои риоя накардани мӯҳлати қонеъгардонии талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда, ки дар моддаи мазкур пешбинӣ гардидааст, иҷрокунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мӯҳлат ба андозаи як фоизи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ноустуворона (пушаймона) мепардозад. Ба шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) байни истеъмолкунанда ва иҷрокунанда фоизи зиёдтари ноустуворона муқаррар шуда метавонад.

Дар ҳолати риоя накардани мӯҳлати мазкур истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷрокунанда дигар талаботи дар Қонуни мазкур пешбинигардида ро пешниҳод намояд.

Моддаи 31. Сметаи иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Барои иҷрои кори (хизматрасонии) пешбиниамудай шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) метавонад арзиши сметаӣ ё калкулятсия тартиб дода шавад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Бо талаби истеъмолкунанда ё иҷрокунанда тартиб додани арзиши сметаӣ ё калкулятсия ҳатмӣ мебошад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Иҷрокунанда ҳуқуқ дорад дар мавриди баланд шудани арзиши мавод ва таҷҳизоти аз ҷониби иҷрокунанда пешниҳодшаванда, ҳамчунин арзиши хизмати аз ҷониби шахсони сеюм дар рафти иҷрои шартнома расонидашаванда, ки дар мавриди бастанӣ шартнома пешбинӣ карданашон ғайриимкон буд, зиёд кардани арзиши сметаӣ ё калкулятсияро талаб намояд. Дар мавриди даст кашидани истеъмолкунанда аз иҷрои ин талабот иҷрокунанда ҳуқуқ дорад шартномаро бо тартиби судӣ бекор кунад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Агар зарурати иҷрои кори (хизматрасонии) иловагӣ пеш ояд ва ба ин сабаб арзиши сметаӣ ё калкулятсияро хеле зиёд кардан зарур шавад, иҷрокунанда ўҳдадор аст истеъмолкунандаро дар ин хусус сари вақт огоҳ намояд. Агар истеъмолкунанда барои баланд шудани арзиши сметаӣ ё калкулятсия розӣ набошад, вай ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартнома даст кашад. Дар ин ҳолат иҷрокунанда метавонад аз истеъмолкунанда пардохти музди кори иҷрогардида (хизмати расонида) - ро талаб намояд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Иҷрокунандае, ки истеъмолкунандаро аз зарурати баланд шудани арзиши сметаӣ ё калкулятсия сари вақт огоҳ накардааст, ўҳдадор аст шартномаро иҷро кунад, ки дар ин ҳолат ҳуқуқи дар доираи арзиши сметаӣ ё калкулятсия пардохтани музди кор (хизматрасонӣ) барояш боқӣ мемонад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Дар сурати сарф нашудани воситаҳои пулии пардохташуда, ки бо арзиши сметаӣ пешбинӣ шудаанд ё калкулятсияи беасоси иқтисодӣ тартибдодашуда барои кори иҷрошуда (хизмати расонидашуда), фарқияти ошкоршудаи нарх бояд ба истеъмолкунанда баргардонида шавад (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 32. Иҷрои кор аз масолеҳи иҷрокунанда

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, иҷрокунанда ўҳдадор аст кори тибқи шартномаи иҷрои кор муайянгардида ро аз масолех ва маблағи худ иҷро намояд (*Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Иҷрокунандае, ки барои иҷрои кор масолех пешниҳод намудааст, барои сифати номатлуби он аз рӯи қоидаҳои масъулияти фурӯшанда барои моли дорои сифати номатлуб ҷавобгар мебошад.

Пули масолеҳи иҷрокунанда ҳангоми бастанӣ шартномаи мазкур аз ҷониби истеъмолкунанда пурра ё дар ҳаҷме пардохта мешавад, ки дар шартномаи иҷрои кор бо шартҳои ҳисоби ниҳой кардан ҳангоми кори баҷоовардаи иҷрокунандаро қабул карда гирифтани истеъмолкунанда зикр гардидааст, ба шарте, ки бо мувофиқаи тарафҳо тартиби дигари ҳисоби маводи иҷрокунанда пешбинӣ нагардида бошад.

Дар ҳолатҳои пешбиниамудай шартномаи иҷрои кор иҷрокунанда метавонад ба истеъмолкунанда масолехро ба тариқи кредит пешниҳод кунад. Тағйирёбии минбаъдаи нархи масолеҳи қарздодаи иҷрокунанда боиси ҳисоби китоби нав шуда наметавонад.

Масолехи иҷрокунанда, воситаҳои техникӣ, асбобҳо ва маводи дигари барои иҷрои кор зарурро ба маҳалли иҷрои кор иҷрокунанда мерасонад.

Моддаи 33. Иҷрои кор аз масолеҳи (ашӯи) истеъмолкунанда

Агар кор пурра ё қисман аз масолеҳи (ашёи) истеъмолкунанда ба ҷо оварда шавад, иҷроқунанда барои эҳтиёт қардани ин масолеҳ (ашё) ва истифодаи сарфакоронаи он ҷавобгар аст.

Иҷроқунанда ўҳдадор аст, ки *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*:

- истеъмолкунандаро аз корношоямӣ ё бадсифатии масолеҳи (ашёи) супурдаи ў огоҳ намояд;
- дар бораи сарфи масолеҳ ҳисобот диҳад ва боқимондаи онро баргардонад ё бо розигии истеъмолкунанда музди (сметай) корро бо назардошти арзиши масолеҳи истифоданашудае, ки дар дасти иҷроқунанда мондааст, камтар кунад.

Иҷроқунанда ўҳдадор аст, ки дар сурати пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолеҳи (ашёи) аз истеъмолкунанда гирифтааш дар давоми се рӯз бо ҳамин гуна масолеҳи (ашёи) сифаташ якхела иваз намояд ва бо майлу хоҳиши истеъмолкунанда дар мўҳлати мувофиқагардида аз масолеҳи (ашёи) шабеҳи он маснуот созад ва дар мавриди ноилоҷӣ ба истеъмолкунанда арзиши дукаратаи масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) ва ҳамчунин хароҷоти истеъмолкунандаро ҷуброн намояд *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Арзиши масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) дар асоси нархи мавҷудаи масолеҳ (ашё) дар ҷое, ки талаби истеъмолкунанда бояд аз тарафи иҷроқунанда дар рўзи ихтиёри қонеъгардонӣ ё худ дар рўзи баровардани қарори суд қонеъ гардониди шавад, муайян карда мешавад, агар талаби истеъмолкунанда ихтиёри қонеъ гардониди нашуда бошад.

Дар шартномаи иҷрои кор ва ё дигар ҳуҷҷате (расидае супорише), ки далели баста шудани шартнома аст, бояд ному тавсиф ва нархи аниқи масолеҳ (ашё), ки бо созишномаи тарафайн муайян карда мешавад, зикр шуда бошад.

Агар иҷроқунанда исбот намояд, ки истеъмолкунандаро аз хосиятҳои махсуси масолеҳе (ашёе) огоҳонидааст, ки боиси пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) он мегардад, аз масъулияти пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолеҳ (ашё) озод мегардад. Агар савияи дониши илмӣ ва техникаи иҷроқунанда барои ошкор қардани хосиятҳои махсуси масолеҳ (ашё) имконият надода бошад, ў аз ҷавобгарӣ озод намешавад.

Моддаи 34. Ўҳдадории иҷроқунандагон дар бобати огоҳонидани истеъмолкунанда аз ҳолатҳое, ки метавонанд ба сифати иҷрои кор (хизматрасонӣ) таъсир расонанд ё худ боиси сари вақт иҷро нашудани он гарданд

Иҷроқунанда ўҳдадор аст истеъмолкунандаро сари вақт хаттӣ аз он огоҳонад, ки риоя қардани дастурҳои истеъмолкунанда ва ҳолатҳои дигари вобаста ба истеъмолкунанда метавонад сифати иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро паст кунад ё худ боиси сари вақт иҷро нашудани он гарданд *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Агар истеъмолкунанда, қатъи назар аз сари вақт ва аз ҷониби иҷроқунанда асоснок огоҳонида шуданаш масолеҳи корношоям ё бадсифатро дар мўҳлати мувофиқашуда иваз накунад, дастурҳоро доир ба тарзу усули иҷрои кор (хизматрасонӣ) тағйир надихад ё дигар ҳолатҳоеро бартараф нанамояд, ки сифати иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро паст карда метавонанд, иҷроқунанда ҳуқуқ дорад шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро бекор кунад ва ҷуброни зарари ба ў расидаро талаб намояд.

Моддаи 35. Тартиби пардохти музди кори иҷрогардида (хизмати расонида)

Тартиби пардохти музди кори иҷрогардида (хизмати расонида) бо шартномаи байни истеъмолкунанда ва иҷроқунанда муайян карда мешавад.

Истеъмолкунанда ўҳдадор аст, ки музди кори (хизмати) дар ҳаҷми пурра баҷоовардаи иҷроқунандаро баъди қабул карда гирифтани он пардозад. Бо розигии истеъмолкунанда музди кор (хизмат) ҳангоми бастани шартнома дар ҳаҷми пурра ё ба тариқи пешакӣ метавонад пардохта шавад *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Моддаи 36. Қоидаҳои савдо, хўроки умумӣ хизматрасонии маишӣ ва дигар намунаҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон

(Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 № 424)

Қоидаҳои савдо, хўроки умумӣ хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон (қоидаҳои иҷрои намудҳои алоҳидаи кор ва қоидаҳои хизматрасонии намудаҳои алоҳида) -ро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд *(Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 № 424)*.

Моддаи 37. Танзими намудҳои алоҳидаи хизмат

Оқибати вайрон кардани талабҳои шартнома дар бораи намудҳои алоҳидаи хизматрасонӣ, агар чунин шартнома бо хусусияти худ ба доираи амали Қонуни мазкур дохил нагардад, бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

БОБИ 4. ҲИМОЯИ ДАВЛАТӢ ВА ҶАМЪИЯТИИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН

(Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498)

Моддаи 38. Ваколатҳои мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ

Назорати давлатӣ оид ба риоя ва иҷрои талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он) амалӣ мегардад *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (минбаъд - мақоми зиддиинҳисорӣ) дорои ваколатҳои зерин мебошад *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*:

- ба истеҳсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) чиҳати хотима додани ҳуқуқвайронкуниҳои истеъмолкунандагон, аз ҷумла оид ба нафурӯхтани моли мўҳлати коршоямиаш гузашта, инчунин оид ба нафурӯхтани моле (иҷрои коре), ки бояд мўҳлати коршоямиаш муқаррар карда мешуд, вале он муқаррар нашудааст ва оид ба боздоштани фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) ҳангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ дар бораи мол (кор, хизматрасонӣ), амрномаҳои ирсол менамояд *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*;

- ба мақомоти дахлдор оид ба вайрон шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои пеш аз мўҳлат бекор кардан ва ё боздоштани амали иҷозатнома оид ба фаъолияти муайян мавод ирсол менамояд *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*;

- маводро ба мақомоти прокуратура, дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ аз рӯи тобеият барои ҳалли масъалаҳои оғоз намудани парвандаҳои ҷиноятӣ аз рӯи аломатҳои ҷиноят, ки бо вайрон намудани ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон алоқаманданд, пешниҳод мекунад *(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193)*.

Мақоми зиддиинҳисорӣ ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои ошкор гардидани вайронкуниҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои ҳифзи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба суд муроҷиат намояд, ба манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон, аз ҷумла оид ба қатъи фаъолияти истеҳсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) ё фаъолияти соҳибкори инфиродӣ барои вайронкунии бисёрқарата ва дағалонаи ҳуқуқҳои бо қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муқарраршудаи истеъмолкунандагон, инчунин ба соҳибқорони инфиродӣ оид ба маҷбурии ситонидани ҷарима барои саркашӣ аз иҷрои амрияхо ё барои сари вақт иҷро накардани онҳо ба суд даъво пешниҳод кунад.

Мақоми зиддиинҳисорӣ метавонад аз ҷониби суд барои иштирок дар муроғиати судӣ ҷалб карда шавад ё бо ташаббуси худ бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои додани хулосаҳо аз рӯи парванда дар муроғиати судӣ иштирок намояд.

Моддаи 39. Ваколатҳои мақомоти давлатие, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд

(Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 № 424)

Бо мақсади таъмини бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти назорати санитарии эпидемиологӣ, мақомоти экспертиза ва сертификатсияи маҳсулоти фармасевтӣ ва молҳои таъиноти тиббӣ, мақомоти ҳифзи муҳити зист ва захираҳои табиӣ ва дигар мақомоти идоракунии давлатӣ, дар доираи салоҳияти худ назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд *(Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 № 424)*:

- назорати риояи талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд;

- барои бартараф намудани риоя накардани талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ), талаботи аз истеҳсолот гирифтани чунин мол (кор, хизматрасонӣ), истеҳсол накардан ва нафурӯхтани чунин мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ), нафурӯхтани моли мўҳлати коршоямиаш гузашта ва моле (коре), ки бояд ба он мўҳлати коршоямӣ муқаррар мешуду вале муқаррар карда нашудааст, инчунин талаботи боздоштани фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) ҳангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), оид ба гирифтани онҳо аз истеъмолкунандагон ва дар ин хусус хабардор намудани истеъмолкунандагон амрияхо ирсол мекунад *(Қонуни ҶТ аз 2.01.2018 № 1498)*;

- ҳангоми аз ҷониби истеҳсолкунанда (иҷроқунанда, фурӯшанда) риоя накардани талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) нисбати онҳо ба суд даъво пешниҳод мекунад.

Ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, инчунин ташкил ва иҷрои корҳои тасдиқи ҳатмии мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) ба талаботи муқарраршуда ба зиммаи мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузошта мешавад (*Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 424*).

Мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи салоҳияташ чунин вазифаҳоро иҷро менамояд (*Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 424, аз 2.01.2018 № 1498*):

- тартиби сертификатсия кардани мол (кор, хизматрасонӣ) - ро муайян менамояд;
- мақомоти сертификатсияи намудҳои мушаххаси мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо барои санҷишҳои дахлдор ваколатдор месозад;
- ба дуруст сертификатсия шудани мол (кор, хизматрасонӣ) назорат мекунад;
- феҳристони давлатии моли (кори, хизматрасонии) сертификатсияшуда, мақомоти ваколатдорро доир ба сертификатсия, лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо ба роҳ мемонад;
- дар бораи эътирофи сертификатсияҳое, ки ба мақомоти хориҷӣ ва байналмилалӣ додааст, қарор қабул менамояд, дар муносибатҳои мутақобила бо ташкилотҳои хориҷӣ ва байналмилалӣ аз рӯи масъалаҳои сертификатсияи мол (кор, хизматрасонӣ) аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон намоёндагӣ мекунад.
- риояи қоидаҳои савдо, ҳуроки умумӣ, сифат ва бехатарии молҳои ниёзи мардумро назорат мекунад (*Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 424*).

Моддаи 39(1). Мақоми ваколатдори давлатие, ки танзим ва назорати хизматрасонии молиявии ташкилотҳои қарзӣ ва суғуртавино анҷом медиҳад

(*Қонуни ҚТ аз 2.01.2018 № 1498*)

Хизматрасонии молиявии ташкилотҳои қарзӣ ва суғуртавино аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим ва назорат карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 2.01.2018 № 1498*)

Моддаи 40. Хориҷ карда шуд

(*Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 № 1052*)

Моддаи 41. Аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ Ҳимоя карда шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ сохторҳои дахлдор ташкил карда мешаванд, ки онҳо:

- шикоятҳои истеъмолкунандагонро баррасӣ мекунад ва ба онҳо оид ба масъалаҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон маслиҳат медиҳанд;
- шартномаҳои бо фурӯшандагон (иҷрокунандагон, истеҳсолкунандагон) бастаи истеъмолкунандагонро бо мақсади ошкор намудани шартҳои, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозанд, таҳлил мекунад;
- ҳангоми ошкор намудани моли (кори, хизматрасонии) дорои сифати номатлуб, инчунин барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунандагон ва барои муҳити зист хатарнок мақомоти ҳокимияти иҷроияро, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро амалӣ мекунад, фавран огоҳ месозанд;
- дар ҳолати ошкор намудани фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ), ки маълумоти дуруст ва кофӣ надорад ё мӯҳлати коршоямиаш гузаштааст ё худ мӯҳлати коршоямиаш зикр нашудааст, агар муқаррар намудани ин мӯҳлатҳо ҳатмӣ бошад, фурӯши мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) - ро то пешниҳод намудани маълумот боз медоранд ё қатъ мекунад;
- ба суд чиҳати ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) муроҷиат мекунад.

Моддаи 42. Ҳуқуқи иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо)

Шаҳрвандон ҳуқуқи ихтиёран дар иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) муттаҳид шуданро доранд.

Иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) дар мавридҳои пешбининамудаи оинномаи иттиҳодияҳои мазкур (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) ҳуқуқ доранд, ки:

- дар таҳияи талабот ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин ба стандартҳои, ки талаботи ҳатмиро дар ин соҳа муқаррар менамоянд, ба лоиҳаи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки муносибатҳоро дар соҳаи ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда танзим менамоянд, иштирок кунанд;

- экспертизаи мустақилонаи сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)-ро аз рӯи супориш дар ташкилотҳои дахлдор ё дар мавриди доштани лабораторияҳои худӣ гузаронанд, ба шарте, ки мақомоти дахлдор барои салоҳияти техникӣ доштани онҳо иҷозат дода бошанд;

- риоя шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва қоидаҳои хизматрасонии тиҷоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои ба истеъмолкунандагон хизматрасониро тафтиш намоянд, бо супориши истеъмолкунандагон дар гузаронидани экспертиза доир ба риоя нашудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон иштирок кунанд;

- ба мақомоти идоракунии давлатӣ ва ташкилотҳо доир ба бехтар кардани сифати мол (кор, хизматрасонӣ), истеҳсол накардан, аз муомилот гирифтани моле (коре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист хавфу хатар доранд, таклифҳо пешниҳод намоянд;

- ҳамроҳи мақомоти идоракунии давлатӣ дар назорати татбиқи нархҳои идорашаванда ширкат варзад, тарифҳоеро, ки мақомоти давлатӣ барои ба ҷо овардани хизмати аҳоли (истеъмолкунандагон) муқаррар менамояд, мустақиман экспертиза кунанд;

- ба мақомоти прокуратура ва мақомоти идоракунии давлатӣ дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсони барои истеҳсолу фурӯши моли (ичрои кори, хизматрасонии) ба талаботи муқарраргардида нисбати бехатарӣ ва сифати мол (кор, хизматрасонӣ) номувофиқ ва ҳамчунин барои риоя накардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон айбдоранд, мавод пешниҳод намоянд;

- аз мақомоти прокуратура хоҳиш намоянд, ки дар бораи безътибор донишмандони санадҳои мақомоти идоракунии давлатӣ ва санадҳои мақомоти худидораи маҳаллӣ, ки хилофи қонунҳои танзимкунандаи муносибатҳои соҳаи ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагонанд, эътироз баён кунанд;

- барои ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 43. Ҳифзи манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон

Мақоми зиддиинҳисорӣ, мақомоти идоракунии давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, ҳуқуқ доранд дар бораи эътирофи амали фурӯшандаҳо (истеҳсолкунандагон, ичрокунандагон) ё ташкилоте, ки дар асоси шартнома бо онҳо вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон ва қатъи ин амалҳо ба суд даъво пешниҳод намоянд.

Ҳангоми қонунгардонидани чунин даъво суд қонуншиканро ӯҳдадор месозад, ки дар мӯҳлати муқаррарнамудаи суд аз тариқи воситаҳои ахбори умум ё бо тарзи дигар қарори судро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон оид ба зиддиҳуқуқӣ эътироф намудани амалҳои фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) ё ташкилоти тибқи шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро ичрокунанда, барои суде, ки даъвои истеъмолкунандаро дар хусуси оқибатҳои ҳуқуқии граждании амали фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ичрокунанда) ё ташкилоти дар асоси шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро ичрокунанда баррасӣ менамояд, оид ба масъалаҳои ҷой доштан ё надоштани ин амалҳо ва аз ҷониби шахсони мазкур содир гардидан ё нагардидани ин амалҳо ҳатмӣ мебошад.

БОБИ 5. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

(*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*)

Моддаи 44. Дар бораи безътибор донишмандони Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон"

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 майи соли 1997 "Дар бораи ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон" (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1997, № 10, моддаи 135) безътибор доништа шавад.

Моддаи 44(1). Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

(*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*)

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 № 1193*).

Моддаи 45. Мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов

ш. Душанбе

9 декабри соли 2004 № 72

</DIV< body <>